KALAN_final.indd, Spread 1 of 14 - Pages (1) 21.04.2004 15:42

ԿԱԼԱՆԱՎՈՐՎԱԾ ԱՆՁԱՆՑ ԻՐԱՎՈՒՆՔՆԵՐԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆՈՒՄ

ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԴՐՈՒՅԹՆԵՐ

«Քաղաքացիական հասարակության ինստիտուտ»
հասարակական կազմակերպություն
ԵՐԵՎԱՆ - 2004

KALAN_final.indd, Spread 2 of 14 - Pages (2) 21.04.2004 15:42

Հրապարակումը իրականացվել է Հայաստանում ԱՄՆ-ի դեսպանատան ֆինանսական աջակցությամբ

Շնորհակալություն ՀՀ արդարադատության նախարարության քրեակատարողական վարչությանը համագործակցության համար

Հատուկ շնորհակալություն Թաթուլ Պետրոսյանին անշահախնդիր օգնության և արժեքավոր դիտողությունների համար:

Գրքույկում ներկայացված են Հայաստանում կալանավորված անձանց հիմնական իրավունքները և պարտականությունները ըստ գործող օրենսդրության:

Հրապարակումը իրականացվել է Քաղաքացիական հասարակության ինստիտուտ (ՔՀԻ) ՀԿ-ի կողմից:
Հասցեն՝ 375012, Երևան, Փափազյան 15, բն. 46.
csi@csi.am
www.csi.am
Հեռ.՝ 3741- 223440

KALAN_final.indd, Spread 3 of 14 - Pages (26, 3) 21.04.2004 15:42

Օգտագործված հապավումները՝

Քրդատ - ՀՀ Քրեական դատավարության օրենսգիրք (1998թ. հուլիսի 1)

Օրենք - ՀՀ օրենք ձերբակալված և կալանավորված անձանց պահելու մասին (2002թ. փետրվարի 6):

Ավելի մանրամասն տեղեկություններ կալանավորված անձանց իրավունքների և պարտականությունների մասին կարող եք գտնել «Քաղաքացիական հասարակության ինստիտուտ» ՀԿ-ի հրապարակված «Կալանավորված անձանց իրավունքները Հայաստանում. ուղեցույց» գրքույկում:

Ներկայումս Հայաստանում փոփոխություններ են տեղի ունենում տարբեր ոլորտներում. այս ընթացքը վերաբերում է նաև մարդու իրավունքների բնագավառին: Մարդու իրավունքներ, իրավունքների պաշտպանություն հասկացությունները կարող են վերացական մնալ, եթե մեզանից յուրաքանչյուրը չմասնակցի իր և մերձավորի իրավունքների պաշտպանությանը: Սա վերաբերում է նաև ազատազրկման մեջ գտնվող մարդկանց:

Հիշենք, որ կալանավորվածներին պահելու վայրերում գտնվող մարդկանց իրավունքների սահմանափակումները չեն կարող կրել պատժի տարրեր և կալանքի կիրառումը բացառապես պետք է նպաստի քրեական գործի քննության հաջող ընթացքին:

Այս գրքույկը ստեղծվել է Հայաստանում 2002 թ-ից գործող ՁԵՐԲԱԿԱԼՎԱԾ ԵՎ ԿԱԼԱՆԱՎՈՐՎԱԾ ԱՆՁԱՆՑ ՊԱՀԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ ՀՀ օրենքի հիման վրա: Տվյալ գրքույկը պարունակում է տեղեկություններ կալանավորվածների հիմնական իրավունքների մասին: Այն Ձեզ անհրաժեշտ գիտելիքներ կտա Ձեր և Ձեր մերձավորների իրավունքների և դրանց պաշտպանության վերաբերյալ:

KALAN_final.indd, Spread 4 of 14 - Pages (4, 25) 21.04.2004 15:42

Կալանքի տակ վերցնելու որոշման ընդունումը և կալանավորվածներին պահելու վայր տեղափոխումը

Մեղադրյալին ձերբակալում թույլատրվում է միայն այն դեպքում, երբ Քրեական դատավարության օրենսգրքի դրույթները թույլ են տալիս նրա նկատմամբ որպես խափանման միջոց կիրառել կալանքը (Քրդատ, Հ.131, Կ.2):

Երբ դատարանի կողմից որպես խափանման միջոց ընտրվել է կալանքը, անձին տեղափոխում են ՀՀ արդարադատության նախարարության՝ կալանավորվածներին պահելու վայր /այսուհետև՝ ԿՊՎ/: Անձը տեղափոխվում է մեկուսարան դատարանի որոշման հրապարակումից 3 օրվա ընթացքում՝ բացառությամբ այն դեպքերի, երբ տեղափոխումը հնարավոր չէ տրանսպորտային հաղորդակցության բացակայության պատճառով (Օրենք, Հ.6):

Կալանքը կամ գրավը՝ որպես խափանման միջոց կիրառելու մասին դատարանի որոշումը կարող է բողոքարկվել քրեական և զինվորական գործերով վերաքննիչ դատարան այն հրապարակելու պահից 15 օրվա ընթացքում և ապա՝ վճռաբեկ դատարանի քրեական պալատ 10 օրվա ընթացքում:

Հիվանդության, ծնողական պարտականությունները բարեխղճորեն չկատարելու, երեխայի նկատմամբ դաժան վերաբերմունք դրսևորելու, ինչպես նաև ներքին կանոնակարգի խախտումներ թույլ տալու դեպքերում կալանավորվածներին պահելու վայրի վարչակազմը կարող է միջնորդություն ներկայացնել դատարան՝ կալանավորված անձին ծնողական իրավունքներից զրկելու և երեխային այլ անձանց խնամքին հանձնելու մասին (Օրենք, Հ.27):

KALAN_final.indd, Spread 5 of 14 - Pages (24, 5) 21.04.2004 15:42

Կալանավորված կանանց և անչափահասների համար

կալանավորվածներին պահելու վայրերում ստեղծվում են բարելավված նյութակենցաղային պայմաններ:

Կալանավորված կանայք և անչափահասներն օգտվում են ամենօրյա` երկու ժամից ոչ պակաս տևողությամբ զբոսանքի իրավունքից, որի ընթացքում հնարավորություն է տրվում զբաղվել մարմնամարզությամբ:

Կալանավորված կանայք իրավունք ունեն կալանքի տակ գտնվելու ընթացքում իրենց մոտ պահել մինչև երեք տարեկան իրենց երեխաներին:

Հղի կամ իրենց մոտ երեխա ունեցող կալանավորված կանանց համար ստեղծվում են համապատասխան նյութակենցաղային պայմաններ, կազմակերպվում է մասնագիտացված բուժսպասարկում:

Հղի կամ իրենց մոտ երեխա ունեցող կանանց որպես տույժի միջոց պատժախուց տեղափոխելն արգելվում է:

Դատարանը անձին կալանքի վերցնելու որոշում է կայացնում առավելագույնը 2 ամսով: Կալանավորման ժամկետը լրանալուց հետո որոշումը անհրաժեշտության դեպքում կարող է համապատասխան հիմնավորմամբ երկարացվել ևս մինչև երկու ամիս, հակառակ դեպքում կալանավորված անձը անհապաղ պետք է ազատ արձակվի:

Խափանման այլ միջոցներ

Բացի կալանավորումից` կարող են կիրառվել խափանման այլ միջոցներ`

- գրավ (Քրդատ, Հ.143),
- ստորագրություն չհեռանալու մասին (Քրդատ, Հ.144),
- անձնական երաշխավորություն (Քրդատ, Հ.145),
- կազմակերպության երաշխավորությունը (Քրդատ, Հ.146),
- հսկողության հանձնում /անչափահասների համար/. (Քրդատ, Հ.148)
- հրամանատարության հսկողության հանձնում (զինծառայողի համար) (Քրդատ, Հ.149):

Եթե մեղադրյալը խախտում է իր նկատմամբ կիրառված խափանման միջոցի պայմանները,

քրեական վարույթն իրականացնող մարմինն իրավունք ունի որոշում ընդունել տվյալ անձին ձերբակալելու մասին՝ միաժամանակ նրա կալանավորման մասին միջնորդություն ներկայացնելով դատարան (Քրդատ, Հ.131, Կ.1):

Կալանավորումը և գրավը կարող են կիրառվել մեղադրյալի նկատմամբ միայն դատարանի որոշմամբ՝ քննիչի կամ դատախազի միջնորդությամբ կամ դատարանի սեփական նախաձեռնությամբ՝ դատարանում քրեական գործը քննելիս: Գրավը կալանավորման փոխարեն դատարանը կարող է կիրառել նաև մեղադրյալի կամ պաշտպանության կողմի միջնորդությամբ:

Կարանտին

Մեկուսարան ժամանելուն պես կալանավորված անձը անցնում է արտաքին բժշկական զննություն, որի մասին կազմվում է համապատասխան արձանագրություն:

Եթե կալանավորվածի նկատմամբ կիրառվել է ֆիզիկական բռնություն, նա իրավունք ունի այդ մասին հայտնել զննող բժշկին և պահանջել, որ իր հանդեպ կիրառված բռնության փաստը նշվի արձանագրության մեջ:

ժամկետը կամ վաղաժամկետ ազատել տույժի կրումից՝ բժշկական եզրակացության հիման վրա կամ այլ հիմքով: Եթե հետաձգված ժամանակամիջոցում կալանավորված անձը նոր խախտում չի գործել, նա կարող է ազատվել տույժի կրումից:

Բացի վերը նշվածից՝ այլ սահմանափակումներն արգելվում են: Օրինակ՝ չի թույլատրվում պակասեցնել սննդի սահմանված նվազագույն չափաբաժինը (Օրենք, Հ.19):

KALAN_final.indd, Spread 7 of 14 - Pages (22, 7) 21.04.2004 15:42

ապահովվում են քնի համար սահմանված ժամերին:

Պատժախցում գտնվելու ընթացքում կալանավորված անձանց արգելվում են նամակագրությունը, տեսակցությունները՝ բացառությամբ պաշտպանի հետ տեսակցությունների, լրացուցիչ սննդամթերք, առաջին անհրաժեշտության առարկաներ ձեռք բերելը, ծանրոցներ, հանձնուք ստանալը, դրամական փոխանցումներ կատարելն ու ստանալը, հեռուստադիտումները, սեղանի խաղերից օգտվելը:

> *Պատժախցում պահվող կալանավորված անձինք օգտվում են ամենօրյա՝ առնվազն մեկ ժամ տևողությամբ զբոսանքի իրավունքից (Օրենք, Հ.16):*

Պահպանվում է առաջարկություններ, դիմումներ և բողոքներ ներկայացնելու կալանավորված անձանց իրավունքը (Օրենք, Հ.18):

Պատժախցում պահվող կալանավորված անձինք գտնվում են բժշկական հսկողության ներքո:

Կալանավորվածներին պահելու վայրի պետն իրավունք ունի հետաձգել պատժախուց տեղափոխելու ձևով տույժի կիրառումը, կրճատել տույժի

Այնուհետև անձին տեղավորում են կարանտինային խցում մինչև 7 օր ժամկետով: Նշված խցում անձը անցնում է մանրամասն բժշկական զննություն: Կարանտինային խցում տեղավորելուց անմիջապես հետո, ԿՊՎ-ի սոցիալական, հոգեբանական և իրավական աշխատանքների բաժնի ծառայողը կալանավորներին պարտավոր է ծանոթացնել իրենց իրավունքներին և պարտականություններին, ինչպես նաև ներքին կանոնակարգին: Դրա մասին կազմվում է տեղեկանք, որը կցվում է նրա անձնական գործին:

Մեկուսարան ժամանելուց հետո երեք օրվա ընթացքում ԿՊՎ-ի ղեկավարությունը պարտավոր է կալանավորի հարազատներին կամ նրա կողմից նշված անձնաց գրավոր ձևով տեղեկացնել նրա՝ ԿՊՎ-ում գտնվելու փաստի մասին:

Սոցիալ - հոգեբանական ծառայություն

> *Մեկուսարանում գտնվելու ընթացքում կալանավորները կարող են անսահմանափակ հանդիպումներ ունենալ հիմնարկի սոցիալական աշխատողի, հոգեբանի և իրավաբանի հետ:*

KALAN_final.indd, Spread 8 of 14 - Pages (8, 21) 21.04.2004 15:42

Կալանավորների՝ ըստ խցերի տեղավորում

Կարանտինային խցից կալանավորվածներին տեղափոխում են սովորական խուց: Կալանավորված անձինք պահվում են անջատ՝ հետևյալ սկզբունքներով՝

1) տղամարդիկ՝ կանանցից,

2) անչափահասները՝ չափահասներից,

3) առաջին անգամ կալանավորված անձինք՝ նախկինում ազատազրկման ձևով պատիժ կրած անձանցից,

4) վտանգավոր և առանձնապես վտանգավոր ռեցիդիվի դեպքում կալանավորված անձինք՝ մյուսներից,

5) դատարանների, իրավապահ, մաքսային և հարկային մարմինների աշխատող կամ նախկին աշխատող, ինչպես նաև ներքին զորքերի զինծառայող կամ նախկին զինծառայող կալանավորված անձինք՝ մյուսներից,

6) տարափոխիկ (վարակիչ) հիվանդություններով տառապող անձինք՝ մյուսներից,

7) միևնույն քրեական գործով անցնող կալանավորված անձինք՝ միմյանցից՝ քրեական վարույթն իրականացնող մարմնի գրավոր ցուցումի հիման վրա,

Պատիժներ

Ներքին կանոնակարգը խախտելու, իրենց պարտականությունները չկատարելու կամ ոչ պատշաճ կերպով կատարելու համար կալանավորված անձի նկատմամբ կարող են կիրառվել տույժի հետևյալ միջոցները.

1) նկատողության հայտարարում,

2) պատժախուց տեղափոխելը մինչև տասն օր, իսկ անչափահասներին՝ մինչև հինգ օր ժամկետով (Օրենք, Հ.35):

Մինչև տույժի միջոց նշանակելը կալանավորված անձից վերցվում է գրավոր բացատրություն, իսկ եթե նա դրանից հրաժարվում է, ապա այդ մասին կազմվում է համապատասխան արձանագրություն:

Կալանավորված անձինք պատժախցում պահվում են միայնակ:

Կալանավորված անձինք տեղափոխվում են պատժախուց՝ այդ նպատակով նախատեսված գրանցամատյաններում պարտադիր նշելով պատժախցում պահելու ժամկետը:

Պատժախցում գտնվելու ընթացքում կալանավորված անձինք անկողնային պարագաներով

Կալանավորված անձը պարտավոր է՝

1) դրսևորել օրինապահ վարքագիծ, պահպանել արգելանքի կամ կալանքի տակ գտնվելու՝ սույն օրենքով, ներքին կանոնակարգով և այլ իրավական ակտերով սահմանված կարգն ու պայմանները,

2) կատարել կալանավորվածներին պահելու վայրի վարչակազմի օրինական պահանջները.

3) բարեկիրթ վերաբերմունք դրսևորել կալանավորվածներին պահելու վայրի ծառայողների և այլ անձանց նկատմամբ,

4) չխոչընդոտել կալանավորվածներին պահելու վայրի ծառայողների, ինչպես նաև այդ վայրերում կարգուկանոնին հետևող այլ անձանց ծառայողական կամ հասարակական պարտականությունները կատարելուն,

5) չկատարել սեփական կամ այլ անձանց առողջությանը կամ կյանքին վտանգ սպառնացող գործողություններ: (Օրենք, Հ.14)

8) այլ կալանավորված անձինք, որոնց կյանքին՝ կամ առողջությանը վտանգ է սպառնում, մյուսներից՝ ԿՊՎ-ների աշխատակիցների կամ քրեական վարույթն իրականացնող մարմնի գրավոր որոշմամբ,

9) անզգուշությամբ կատարված հանցանքի մեջ մեղադրվող անձինք՝ դիտավորությամբ կատարված հանցանքի մեջ մեղադրվող անձանցից,

10) օտարերկրյա քաղաքացիները և քաղաքացիություն չունեցող անձինք՝ մյուսներից (Օրենք, Հ.31):

KALAN_final.indd, Spread 10 of 14 - Pages (10, 19) 21.04.2004 15:42

ԿԱԼԱՆԱՎՈՐՎԱԾ ԱՆՁԱՆՑ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԻՐԱՎՈՒՆՔՆԵՐԸ

Կալանավորված անձն իրավունք ունի՝

1) մայրենի կամ իրեն հասկանալի այլ լեզվով տեղեկություններ ստանալ իր իրավունքների, ազատությունների և պարտականությունների վերաբերյալ,

2) իր նկատմամբ բարեկիրթ վերաբերմունքի,

3) իր իրավունքների և ազատությունների խախտման վերաբերյալ դիմումներով, բողոքներով, ինչպես անձամբ, այնպես էլ պաշտպանի կամ օրինական ներկայացուցչի միջոցով դիմել ձերբակալվածներին պահելու վայրի կամ կալանավորվածներին պահելու վայրի վարչակազմին, նրանց վերադաս մարմիններին, դատարանին, դատախազությանը, պետական և տեղական ինքնակառավարման մարմիններին, հասարակական միավորումներին և կուսակցություններին, զանգվածային լրատվության միջոցներին, ինչպես նաև մարդու իրավունքների և ազատությունների պաշտպանության միջազգային մարմիններին կամ կազմակերպություններին,

4) առողջության պահպանման, այդ թվում՝ ստանալ բավարար սնունդ, անհետաձգելի բժշկական օգնություն,

Հանդիպումներ պաշտպանի և քննիչի հետ

Կալանավորված անձանց տրամադրվում են առանձին, անարգել տեսակցություններ պաշտպանի հետ՝ առանց քանակի և տևողության սահմանափակման:

Տեսակցությունը պաշտպանի հետ տրամադրվում է այնպիսի պայմաններում, որոնցում ԿՊՎ-ի ծառայողները նրանց կարողանան տեսնել, բայց չկարողանան լսել:

Մեղադրյալի հարցաքննությունը, բացի անհետաձգելի դեպքերից, կատարվում է առավոտյան ժ.7-00-ից մինչև ժ.22-00-ը (Օրենք, Հ.15):

KALAN_final.indd, Spread 11 of 14 - Pages (18, 11) 21.04.2004 15:42

ջոցով: Հեռախոսային քարտերը ձեռք են բերվում կալանավորվածի կամ նրա հարազատների միջոցներով (Օրենք, Հ.17):

Նամակագրություն

Կալանավորված անձանց թույլատրվում է իրենց հաշվին (ծրարները և դրոշմանիշները չեն տրամադրվում ԿՊՎ-ի աշխատակիցների կողմից) վարել անձնական նամակագրություն՝ առանց նամակների, հեռագրերի թվի սահմանափակման: Նամակագրությունն իրականացվում է կալանավորվածներին պահելու վայրի վարչակազմի միջոցով և առանց նամակագրության բովանդակությանը ծանոթանալու, ենթակա է արտաքին զննման՝ արգելված առարկաների կամ նյութերի փոխանցումը բացառելու նպատակով:

Նամակագրությունը չի կարող արգելվել, այն կարող է ենթարկվել գրաքննության՝ միայն դատարանի որոշմամբ: Գրաքննությունը կատարում է քրեական վարույթն իրականացնող մարմինը: (Օրենք, Հ.17)

5) սոցիալական ապահովության,

6) ստանալ իրավաբանական օգնություն,

7) անձնական անվտանգության ապահովման,

8) մտքի, խղճի և դավանանքի, քաղաքական կամ այլ հայացքների ազատության,

9) հաղորդակցվել արտաքին աշխարհի հետ,

10) հանգստի, ներառյալ՝ բացօթյա զբոսանքի կամ մարմնամարզության և ութժամյա գիշերային քնի իրավունքը, որի ընթացքում արգելվում է նրան ներգրավել դատավարական կամ այլ գործողությունների՝ բացառությամբ քրեական դատավարության օրենսգրքով նախատեսված դեպքերի,

11) կոչվել իր անվամբ կամ ազգանվամբ,

12) անձնական ընդունելության խնդրանքով դիմել ձերբակալվածներին պահելու վայրի կամ կալանավորվածներին պահելու վայրի պետին, դրանց գործունեության նկատմամբ հսկողություն և վերահսկողություն իրականացնող մարմիններին,

13) իր մոտ ունենալ քրեական գործին կամ իր իրավունքների և օրինական շահերի պաշտպանությանն առնչվող փաստաթղթեր և գրառումներ, բացառությամբ այն փաստաթղթերի և գրառումների, որոնք պարունակում են պետական կամ

KALAN_final.indd, Spread 12 of 14 - Pages (12, 17) 21.04.2004 15:42

ծառայողական կամ օրենքով պահպանվող այլ գաղտնիք,

14) մասնակցել քաղաքացիաիրավական գործարքների,

Կալանավորված անձը իրավունք ունի նաև`

1) ստանալ կրթություն, զբաղվել ստեղծագործ աշխատանքով,

2) աշխատել,

3) կալանավորվածներին պահելու վայրի խանութից կամ կրպակից կամ վարչակազմի միջոցով ձեռք բերել սնունդ և առաջին անհրաժեշտության առարկաներ,

4) ստանալ և ուղարկել դրամական փոխանցումներ: (Օրենք h. 13)

Խցում պետք է փակցված լինի կալանավորված անձանց իրավունքների մասին հուշագիր: Ձեր ցանկությամբ ԿՊՎ-ի գրադարանից կարող եք ստանալ “ՁԵՐԲԱԿԱԼՎԱԾ ԵՎ ԿԱԼԱՆԱՎՈՐՎԱԾ ԱՆՁԱՆՑ ՊԱՀԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ” ՀՀ օրենքը:

Տեսակցություն

Կալանավորված անձինք իրավունք ունեն տեսակցելու մերձավոր ազգականների, զանգվածային լրատվության միջոցների ներկայացուցիչների և այլ անձանց հետ:

Ամսվա ընթացքում տրամադրվում է ամենաքիչը երկու տեսակցություն` մինչև երեք ժամ տևողությամբ:

Տեսակցությունները կարող են արգելվել քրեական վարույթն իրականացնող մարմնի գրավոր որոշմամբ` քննության շահերից ելնելով (Օրենք, Հ.15):

Հեռախոսազրույցներ

Կալանավորված անձինք ունեն հեռախոսազրույցների իրավունք (ներառյալ միջքաղաքային հեռախոսազրույցները), որոնք կալանավորված անձանց տրամադրվում են ըստ ԿՊՎ-ի պետի սահմանած ժամանակացույցի:

Հեռախոսազրույցը ապահովվում է ԿՊՎ-ում տեղադրված հեռախոսային ավտոմատների մի-

KALAN_final.indd, Spread 13 of 14 - Pages (16, 13) 21.04.2004 15:42

Կալանքի տակ պահելու վայրի վարչակազմը պարտավոր է՝
կալանքի տակ պահվող անձանց դատարանին, դատախազին, քննիչին կամ հետաքննության մարմնին հասցեագրված բողոքները եւ այլ հայտարարությունները ստանալիս անհապաղ, բայց ոչ ուշ, քան 12 ժամվա ընթացքում, դրանք ուղարկել ըստ պատկանելության՝ առանց դրանք ստուգելու կամ գրաքննության ենթարկելու.(Քրդատ, հ.141, կետ.4):

Պաշտպան ունենալու իրավունք

Ձերբակալման մասին Ձեզ հայտարարելու պահից Դուք իրավունք ունեք պաշտպան ունենալ կամ հրաժարվել պաշտպանից և պաշտպանվել ինքնուրույն (Քրդատ, Հ.63, Կ.4) :

Եթե կասկածյալը կամ մեղադրյալը ցանկանում է ունենալ պաշտպան, կամ պաշտպանի մասնակցությունը քրեական գործին պարտադիր է, քննություն իրականացնող մարմինը կասկածյալի կամ մեղադրյալի ցանկությունը մերժելու իրավունք չունի (Քրդատ, Հ.69):

Պաշտպանին կարող է հրավիրել ինքը կասկածյալը, մեղադրյալը, նրանց օրինական ներկայացուցիչը, ազգականը, ինչպես նաև կասկածյալի կամ մեղադրյալի խնդրանքով կամ համաձայնությամբ՝ այլ անձը (Քրդատ, Հ.70):

Անհրաժեշտության դեպքերում, այսինքն եթե դա խնդրում է կասկածյալը կամ մեղադրյալը, կամ այն դեպքում, երբ քրեական գործով վարույթին պաշտպանի մասնակցությունը պարտադիր է, իսկ կասկածյալը կամ մեղադրյալը պաշտպան չունի, քրեական վարույթն իրականացնող մարմնի պահանջով ՀՀ փաստաբանների միությունը

KALAN_final.indd, Spread 14 of 14 - Pages (14, 15) 21.04.2004 15:42

պետք է պաշտպան նշանակի (Քրդատ, Հ.70): Դա նշանակում է մասնավորապես, որ անվճարունակ կասկածյալներին կամ մեղադրյալներին կարող է պետական պաշտպանության կարգով անվճար նշանակվել պաշտպան:

Հայաստանում գործում է փաստաբանների երկու միություն.

- ***Փաստաբանների միջազգային միություն,*** *375010 Երևան, Մարշալ Բաղրամյան պող. 45/14, հեռ.՝ 22 20 78:*
- ***ՀՀ Փաստաբանների միություն,*** *Երևան , Զաքիյան փ. 4, հեռ.՝ 565761, 564521:*

Եթե Դուք ունեք պաշտպան, կարող եք առանձին, կոնֆիդենցիալ (առանց այլ անձաց ներկայության), անարգել տեսակցել Ձեր պաշտպանի հետ՝ առանց տեսակցությունների թվի և տևողության սահմանափակման. իրավունք ունեք հարցաքննվել պաշտպանի ներկայությամբ: Դուք կարող եք նաև հրաժարվել ցուցմունք տալուց, եթե Ձեր պաշտպանը ներկա չէ: (Քրդատ, Հ.Հ.63,65.):

Բողոքարկում

Կալանավորված անձը իրավունք ունի իր իրավունքների և ազատությունների խախտման վերաբերյալ դիմումներով, բողոքներով դիմել հիմնարկի աշխատակազմին, նրանց վերադաս մարմիններին (ՀՀ արդարադատության նախարարության քրեակատարողական վարչություն), դատարանին, դատախազությանը (ՀՀ Գլխավոր դատախազին, ՀՀ Գլխավոր դատախազության պատիժների և հարկադրանքի այլ միջոցների կիրառման նկատմամբ հսկողություն իրականցնող վարչություն), պետական և տեղական ինքնակառավարման մարմիններին, հասարակական միավորումներին և կուսակցություններին, զանգվածային լրատվության միջոցներին, ինչպես նաև մարդու իրավունքների և ազատությունների պաշտպանության միջազգային մարմիններին կամ կազմակերպություններին: Դատախազին, դատավորին, պաշտպանին և կալանավորվածներին պահելու վայրերի նկատմամբ հսկողություն իրականացնող մարմիններին հասցեագրված առաջարկությունները, դիմումները և բողոքները կնքված փաթեթով, մեկ օրվա ընթացքում ուղարկվում են հասցեատիրոջը (Օրենք, Հ.18):